

تحلیل گفتمان به عنوان یک روش کیفی در علوم انسانی

علی باقری مسعود^۱، سلمانی حقیقی^۲

۱- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عرب، دانشگاه سمنان

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد مترجی زبان عربی، دانشگاه سمنان

چکیده

انسان‌ها زبان را به منظورهای مختلفی چون انتقال و کسب اطلاعات، بیان احساسات و مواردی از این قبیل به کار می‌برند. از طرفی دیگر انسان‌ها به کمک تجربه‌های شخصی خود از محیط بیرون و گفتار دیگران برداشت‌ها و تعبیری حاصل می‌کنند که گاه با واقعیت تطابق دارد و گاه فاصله‌ای در این بین موجود است و همین عدم تطابق برخی تعبیر با واقعیت‌ها انگیزه‌ای شد تا نظری هر چند گذرا به این جنبه بررسی زبان یعنی «تحلیل گفتمان» افکنده شود. تحلیل گفتمان که در زبان فارسی به «سخن‌کاوی»، «تحلیل کلام» و «تحلیل گفتار» نیز ترجمه شده است، یک گرایش بین رشته‌ای است که از اواسط دهه ۱۹۶۰ تا اواسط دهه ۱۹۷۰ در پی تغییرات گسترده علمی - معرفتی در رشته‌هایی چون انسان‌شناسی، قوم‌نگاری، جامعه‌شناسی خرد، روان‌شناسی ادراکی و اجتماعی، شعر، معانی بیان، زبان‌شناسی و سایر رشته‌های علوم اجتماعی و انسانی علاقه‌مند به مطالعات نظام‌مند ساختار، کارکرد و فرآیند تولید گفتار و نوشتار ظهور کرده است. در این مقاله با رویکردی نظری سعی شده است تحلیل گفتمان و ابعاد آن به عنوان یک روش کیفی در علوم انسانی نشان داده شود.

کلمات کلیدی: علوم اجتماعی • علوم انسانی • دانشگاه • تحلیل گفتمان • روش کیفی